

De syv breve

Åb 2,8-3,22

"Den, der har øre, skal høre, hvad ånden siger til menighederne"
(Åb 3,22).

Hovedtanke

Budskaberne til de syv menigheder gælder ikke bare dem, men taler også ind i vores tid.

Introduktion

I brevene benytter Johannes det samme skema som i kap. 1 vers 19, og han skriver ned, hvad han har set, nemlig "det, som er, og det, som siden skal ske". Derfor begynder han med at beskrive sine læsesituation og placerer brevene i begyndelsen af bogen.

Brevene indeholder stilistiske kendetegn og adskiller sig dermed fra alle andre tekster i Johannes' Åbenbaring: (1) besked på at skrive ned; (2) Kristus præsenterer sig; (3) beskrivelse af menighedens situation (med ris og ros); (4) anbefaling; (5) appel ("Den, der har øre, skal høre ..."); og (6) løfte til dem, der sejrer. Opfordringen til at skrive og appellen er næsten enslydende for alle menigheder, mens de øvrige udsagn varierer meget. To af menighederne bliver ikke dadlet, og én får ingen ros. Desuden står appellen og løftet til de sejrende efter Thyatira i omvendt rækkefølge.

Selv om brevene er stilet til bestemte menigheder, gælder de ikke bare dem. Allerede i "Canon Muratori" (en optegnelse af nytestamentlige skrifter fra omkring år 200) kan man læse følgende note: "For også Johannes skriver i Johannes' Åbenbaring til syv menigheder, men taler til alle" (Hermann Lichtenberger, *Die Apokalypse*, Stuttgart 2014, 81). At denne generalisering er begrundet i selve teksten, fremgår blandt andet af den formulering, der gentages: "Den, der har øre, skal høre, hvad Ånden siger til menighederne."

På den anden side bidrager hvert enkelt budskab til det samlede billede af kristenheden i Lilleasien på den tid. Hvordan vi i vores tid kan spejle os i det og kan identificere os med det, vil vise sig.

Smyrna og Filadelfia

Åb 2,8-11; 3,7-13

Hvad er fælles for disse to menigheder?

Baggrund

Den "opadstræbende" oldgræske handelsby *Smyrna* (det nuværende Izmir, 120 km nord for Efesos) var rig. Der fandtes tempelanlæg for Tiberius (død år 37 e.Kr.) og dennes mor Livia Drusilla (død år 29 e.Kr.) – det var kejserkultens centre. I modsætning til dette bestod den kristne menighed i byen af fattige mennesker. De var udsat for et stort pres, hvad ikke mindst den jødiske synagoge havde andel i.

Den romerske kejser lod sig tilbede som "herre og gud". Jøder var fritaget for kejserkulten, fordi deres religion var anerkendt af den romerske stat. Det gjaldt også for de kristne, så længe de af de lokale myndigheder blev betragtet som en jødisk sekt. Det protesterede jøderne dog imod, fordi de ikke accepterede Jesus som vejen til frelse og derfor ønskede at distancere sig fra de kristne. Efter at romerske myndigheder var blevet opmærksomme på, at kristne ikke længere var en jødisk sekt, gjaldt fritagelsen for kejserkulten ikke længere for dem. Og fordi de ikke deltog i den, blev de forfulgt. På trods af denne menigheds fattigdom, bliver den kaldt rig og opfordret til fortsat at holde ud i trængsler.

Lige som Smyrna får *Filadelfia* (ordret: broderkærlighed) også kun ros og opmuntring. Også denne menighed lider under presset fra fjendtligt indstillede jøder. Kristus taler til den i ophøjet guddommelighed, for kun Gud er hellig og sanddru. Den ophøjede herre har Davids nøgler i sin hånd. Dermed henvises til et gammeltestamentligt billede (Es 22,22). Dér drejede det sig om nøglerne til det kongelige palads. Her overføres billedet til det himmelske. Kristus vil selv åbne døren til den himmelske festsal for dem. På trods af sine svage kræfter har menigheden holdt fast ved Jesu ord og får nu alt skænket af ham.

Nogle årtier senere bliver flere medlemmer fra menigheder i begge byer henrettet som martyrer.

Pergamon

Åb 2,12-17

Hvilket løfte får de, der sejrer i Pergamon?

Baggrund

Selv om Efesos var hovedstad i provinsen, er det Pergamon, der regnes for det politiske centrum med den romerske statholders residens. Denne by var både midtpunkt for hedensk afgudsdyrkelse (Dionysos, Athene, Zeus) og for kejserkulten. Allerede år 29 f.Kr. fik Pergamon – som den første by i provinsen – lov til at bygge helligdomme for den "guddommelige" Augustus, der dengang stadig var i live (død år 14 e.Kr.), og for *Dea Roma*, der var den gudinde, der beskyttede den romerske stat.

Den, der levede som kristen i Pergamon, befandt sig i centrum for hedensk afgudsdyrkelse. Derfor får menigheden ros for standhaftigt at holde fast ved Kristus. Martyren Antipas var et konkret eksempel på det. Den opstandne Kristus kalder ham for *mit troværdige vidne*. I Åb 1,5 og 3,14 bliver Jesus selv kaldt det.

Men selv denne forbilledlige menighed får kritik. Men *lidt har jeg imod dig* (v. 14). Der er her dog ikke kun tale om en detalje. Endnu farligere end pres udefra var forførelse indefra. Menigheden var udsat for gnostisk påvirkning fra *nikolaitternes* sekt, præget af græsk-filosofisk dualisme. Det er *Bileam* et tydeligt eksempel på (sml. 4 Mos 22-24), som i Ny Testamente står for religiøs forførelse (sml. 2 Pet 2,15-16; Judas 11). Fordi menigheden tolererer denne vranglære, bliver den kaldet til omvendelse for at undgå dommen.

Til fordybelse

Pergamon var i antikken ligeledes et kulturelt midtpunkt. Det lokale bibliotek indeholdt over 200.000 pergamentruller (navnet er afledt af byens navn). Kun biblioteket i Alexandria var større (William Barclay, *Die Offenbarung des Johannes Band 1*, Wuppertal 1970, 93).

Til eftertanke

Lys og skygge ligger tit lige op ad hinanden.

Thyatira

Åb 2,18-29

I hvor høj grad kan situationen i Thyatira sammenlignes med den i Pergamon?

Baggrund

Thyatira (det nuværende Akhisar) var en mindre provinsby, der ikke var præget af religiøs mangfoldighed. Kejserkulten spillede her en mindre rolle end i Efesos, Smyrna og Pergamon. Handel og håndværk florerede. I Filippi mødte Paulus purpurhandleren Lydia, der stammede fra Thyatira (ApG 16,14).

Til menigheden i Thyatira skrives det længste af de syv breve. Efter at Jesus har præsenteret sig selv (betegnelsen Guds Søn findes i Johannes' Åbenbaring kun her), tildeles menigheden stor anerkendelse og megen ros. Dens sande kærlighed og tro viser sig i dens vedvarende tjeneste for dens medmennesker. I modsætning til Efesos (2,4) roses Thyatira for, at den har gjort fremskridt og videreudviklet sig.

Det til trods udtales der en hård og udførlig kritik. Menigheden bliver anklaget for at tolerere en kvinde, der påstår at være Guds profet. Hun betegnes som *Jezabel*, som forførte Israel til afgudsdyrkelse og hor (sml. 1 Kong 16-18). Det kunne tyde på, at hun var gnostiker. I deres lære blev den jordiske, henholdsvis den kropslige del af menneskets eksistens nedvurderet og erklæret for mindreværdig. Gnostikere gav derfor blandt andet udtryk for deres frihed gennem uhæmmet seksualitet.

Til fordybelse

Heraf kan der udledes en vigtig erkendelse. En menighed kan som helhed godt udføre en god og pålidelig tjeneste – og alligevel kan den på grund af et enkelt menneske blive gjort usikker og forvirret i sin tro og sin efterfølgelse. I en sådan situation skal den holde fast og huske på det, den har: kærlighed, tro, tjeneste og udholdenhed (vers 19), altså have Jesus som det klare mål for øje.

Sardes

Åb 3,1-6

Hvad er meningen med så drastisk at sætte liv og død op imod hinanden?

Baggrund

Sardes var en gammel, lydisk kongeby. Den sidste hersker, der havde regeret her, var Krøsus (560-547 f.Kr.), som var legendarisk på grund af sin rigdom. Men bortset fra minderne var der intet tilbage af fortidens glans. Indbyggerne ernærede sig hovedsageligt af at bearbejde uld. Den nedgang, man oplevede i samfundet i løbet af nogle århundreder, gjorde sig gældende for den kristne menighed i løbet af nogle få år.

I beskrivelsen af menigheden nævnes ikke vranglære indefra eller forfølgelse udefra. Det lader til, at man har været forskånet for dette. Alligevel synes menigheden mere død end levende. Opfordringen til at omvende sig (vers 3) består i at huske på det evangelium, de engang har hørt og modtaget. Det var åbenbart blevet glemt, hvilket var årsag til den døende menighed. *Husk derfor*: I det nytestamentlige sprog står verbet i en form, der udtrykker stabilitet. Man kunne også oversætte det på denne måde: "Tænk på, vær hele tiden bevidst om." Kristus råder denne søvnige menighed til hele tiden at huske på, hvilken begejstring evangeliet engang udløste hos dem – og komme tilbage til den.

Til fordybelse

Vaner kan sløve. "Der findes visse ting, der kan genoplives ved hjælp af slørede erindringer .... Hvis man vender tilbage til et sted, hvor man har oplevet noget væsentligt, kan man opleve stedet med samme intensitet, som man følte dengang" (William Barclay, *Offenbaring des Johannes Band 1*. Wuppertal 1970, 129). Det vil også være klogt af os gang på gang at minde os selv om, hvad Kristus har gjort for os.

Laodikea

Åb 3,14-22

Hvordan kan man se, at der også stadig er håb for denne menighed?

Baggrund

Byen Laodikea blev opført i det 3. århundrede f.Kr. af Antiokus II og opkaldt efter hans hustru Laodike. Byen bliver især kendt for handel, bankvæsen og en lægeskole. Indbyggerne var så rige, at de var i stand til at genopbygge byen uden fremmed hjælp, efter at den var blevet ødelagt ved et jordskælv år 60/61 e.Kr., hvorefter byen oplevede en ny opblomstring.

Brevet til menigheden i denne by er det sidste af de syv breve. Heri afsløres selvsikkerhed som selvbedrag i en menighed, der befandt sig i en af datidens rigeste byer. Sikken modsætning til menigheden i Smyrna, der godt nok var fattig i det ydre, men alligevel blev kaldt rig (2,9).

Efter appellen om at omvende sig kommer en invitation, der er svær at afslå. På mennesker, der er selvretfærdige og selvsikre, virker en appel bedre end en befaling. Jesus står ved døren og banker og beder tålmodigt om at måtte komme ind. Han længes efter (bord) fællesskab.

Det lader til at være denne menigheds ømme punkt. Den er rig på materielle goder og – formentlig – også på det åndelige felt, men de mangler Jesus. Derfor kunne den heller ikke se sin egen tomhed og armod og var stivnet i formalisme.

Til anvendelse

Lige som den gammeltestamentlige helligdom blev opført som "bolig" for Gud (2 Mos 25,8-9), er det også meningen, at den nytestamentlige helligdom – menigheden – skal være bolig for Kristus (2 Kor 6,16).

Resumé

Brevene tegner ikke noget idealiseret billede af de tidligste kristne menigheder. Men på trods af deres svigt forbliver Jesus imødekomende over for sin menighed.

Ekskurs – de syv breves tolkning

Åb 1,9-11,19

Hvis man vil tolke de syv breve til menighederne som hørende til kirkehistoriske tidsperioder, kan man anføre følgende argumenter:

- Navnene svarer til religiøse kendetegn i forskellige historiske perioder (Uriah Smith, *Gedanken über Daniel und die Offenbarung*. Mountain View, CA., o. J., 345 f.).
- Tallet syv har symbolsk betydning og hentyder til fuldkommenhed. Derfor drejer det sig om den kristne kirke op til Jesu genkomst (Manfred Böttcher, *Weg und Ziel der Gemeinde Jesu*. Berlin 1978, 26).
- Historien viser, at budskaberne kan relateres til perioder i kirkehistorien (ABC Bd. 7, 737).
- Da der i Johannes' Åbenbaring findes andre steder, hvor tallet syv spiller en rolle og skildrer kronologiske begivenheder, der strækker sig helt hen til verdens ende, må man gå ud fra, at dette også gælder for de syv breve til menighederne (Mervyn Maxwell, *Gott sorgt*, Itzehoe 1987, 78).

Det, der taler for, at brevene først og fremmest er rettet mod bestemte menigheder i Lilleasien og derudover mod alle andre menigheder, er følgende:

- Budskaberne beskriver situationen i menighederne i det første århundrede. Nikolaitterne var for eksempel en gruppe, der (kun) var fremme dengang. De nævnes ikke kun i brevet til Efesos, men også i brevet til Pergamon, som i kirkehistorisk udlægning refererer til det 4.-6. århundrede – altså meget senere.
- Johannes' Åbenbaring forklarer selv, at brevene er henvendt til datidens menigheder. I beskeden om at nedskrive (1,19) skelnes der mellem, *hvad du har set*, nemlig det, *som er*, og så det, *der siden skal ske*. I kap. 4,1 – direkte efter brevene – får Johannes vist, hvad der herefter skal ske. Altså drejer det sig i brevene til de syv menigheder om det, *der er (nu)* – altså om deres aktuelle situation og Jesu Kristi vurdering af dem (Ranko Stefanovic, *Revelation of Jesus Christ*. Berrien Springs 2002, 98, 103, 184).
- Johannes' Åbenbaring kap. 1-3 henvender sig udtrykkeligt til bogens daværende modtagere. Først efter kap. 4 åbenbares visioner om fremtiden, der strækker sig helt indtil Jesu genkomst. Der findes i teksterne ingen tydelige henvisninger (såkaldte tekstmarkører) til, at brevene er stilet til menigheder flere århundreder frem i tiden.

Spørgsmål til drøftelse

Indledende
spørgsmål

"Menneskenes (samfundsmæssige) væren bestemmer deres bevidsthed" (Karl Marx).

Hvordan kan det være, at mennesker agerer forskelligt i sammenlignelige situationer?

Åb 2,8-17

Hvilke ligheder er der mellem de to menigheders situation udadtil? Hvilke forskelle er der ikke desto mindre? Hvad kan det skyldes?

Åb 3,14-22

Hvad er Laodikea-menighedens grundlæggende problem – og hvad er den tilbudte løsning?

Hvorfor er vi tit blinde i synet på os selv?

Uddybende
spørgsmål

Hvad ville Jesus synes om i vores menighed?

Hvad er vores problemområder, hvor der er brug for vækst og forandring?

Hvilken af de syv menigheder ligner vores lokale menighed mest? Begrund jeres synspunkt!

Afsluttende
spørgsmål

Hvordan kan de syv breve formidle trøst og optimisme til os?